

Storlien — Reitan på dagen

En 90 kilometers skitur i grensefjella

Av Per Vinje

Det er lenge siden nå, men av og til dukker minnene fram, og man husker så grant gamle dagers langturer på ski i Trøndelagens fjellverden og grensefjella i øst. Vi gikk fra hytte til fjellgard — fra stuga til lappläger i fjellet som ligger mellom Meråkerbanen i nord og Rørosbanen i sør. Det var der man trivdes i gode kameraters selskap. Med tung sekk i rusk og sol — på gode og slette ski krysset vi oss ved påsketider fram mellom kjente og mindre kjente skileier og fikk tak over hodet for en natt, — og mat, svært god mat, til å styrke slitne kroppar etter en vel utført dagsetappe. Det var ungdommens glade dager da man nærmest ubevisst lærte å sette pris på nomadens fordringsløse levesett.

Hver vår og for hver tur var det en stille overenskomst at vi skulle streife nytt fjell med våre gamle og prøvede fjellski. Til slutt ble det til at vi følte oss helt hjemme i grensefjella, og vi var på sett og vis blitt stedbundne — kjente hver rute som var verd å gå.

Etter å ha lest en artikkel i Skiforeningens Årbok 1926 om to fjellkarer som hadde gjort en 120 kilometers tur fra Mysusetet i Rondane på 18 timer, modnedes også hos oss en plan om å prøve en lignende dagstur.

I sin innledning skrev Rolf Ødegaard i nevnte artikkel:

«En gang å få gjort en riktig lang dagsmarsj på ski, en ordentlig slitetur, så en vilde føle sig riktig «mjuk i knea», hadde lenge stått for meg som en såre ettertraktelsesverdige opplevelse.

En 11—12 mil i ett kjørt måtte være nok til å bli som en vaskefille.»

Det var lokkende ord som ikke kunne annet enn å få en til å prøve noe liknende oppe hos oss. Etter det kjennskap vi hadde fått

fra en rekke turer tidligere, fant vi at det var et forsøk verd å prøve ruten Storlien—Reitan over Essand, Stugusjø og Kjøli gruver på dagen. Det gikk et par år før sjangsen bød seg, våren 1929.

I slutten av april fikk vi det meteorologene pleier å kalle et høgetrykksområde — med østatrekk som gav stabilt vær med relativt kalde netter. Meldingene fra fjellet lød også fullt ut oppmuntrende. Med skareføre og en tomme nysnø over lå fjellet slett som et stuegulv — badet i et intens sollys, og lokket.

Det var så sent på året som mandag 29. april at vi forlot byen med dens vårfornelemelser og med et langt godstog drog opp til snøriket. Kameraten som fulgte med, var stud. ark. Kaj Ottesen fra N. T. H. Våre sekker inneholdt bare det høgst nødvendige av proviant og ombytte. Provianten bestod av brød, havrekjeks, et par

Sylene

Fot. Gösta Lundquist

koteletter, bananer og tre termosier som var fylt med godt sukret havresuppe og te.

Vi køyet straks vi kom fram til Storlien, for vi skulle tidlig på'n neste morgen for å nyte godt av morgenføret. Allerede ved 2-tiden ramlet vekkerklokka på rommet. Et titt ut bak gardinene viste overspekte vinduer, og mørkt og stuslig var det. Det gikk litt tregt å gjøre seg i stand, halvvakne som vi var, men til slutt var frokosten innabords, og så var det å aksle sekkene og dra ned til skiene. Kl. 03.15 var vi startklare. Da viste termometret \div 20 grader. Lufta var stille og blå i dagbrekkingen, og rypa lekte med skratt og flaksing helt inne i veggen på lokomotivstallen.

Vi så på Blåhammeren, og sønnafor den stakk Syltoppen opp. Forbannet langt så det ut —. Dit inn skulle vi, og enda lenger før sol gikk ned. Det var ikke fritt for at «bonangeren» meldte seg. Men loddet var kastet — så vi tok fjellet fatt.

Våre langrennski skjøt god fart i det lette, men litt tråe føre. Kursen var grei. På kartet hadde vi trukket en rett linje fra Storlien til Esna gruve — sør om Essanden.

Bak oss mot øst tok himmelen til å rødme, solen, vår herlige følgesvenn, tok til å nærme seg. Vi måtte stoppe for å se renningen. Det var som et kaldt gufs gikk over fjellet da de første stråler viste seg, et andektig øyeblikk som ikke kan beskrives, men må oppleves. Syltoppen fikk sola først, og de andre topper kom etter i rang og verdighet.

Kroppsvarmen var nå kommet i orden, og maskineriet virket fortreffelig. Lekende lett ble den ene kilometer etter den annen lagt bak oss. Ved Enkroken slengte vi oss nedpå et øyeblikk og nøt et par havrekjeks og en slurk te. Ved 5-tiden måtte brillene på. Skiføret ble bedre og bedre i de første morgentimer. Den minste helling utfor gav storfart på skiene — ja, det kostet unna. Før vi visste ordet av det, var vi nede på Essandsjøen. Blåhammeren hadde vi alt bak oss og Sylmassivet i vår umiddelbare nærhet, men nye fjell dukket opp, nærmest nå var Skardørsfjella. Dem skal vi også forbi. Det gikk bra å pigge de 6 km som lå foran oss av Essanden.

Klokka 08.00 stoppet vi ved Esna gruver, og på en barrabbe bevilget vi oss en kraftig frokostrast og fyrte på med koteletter og

havresuppe. Sola varmet godt, og vi merket snart forandringen i føret da vi en time senere drog videre med kurs for Stugudal. Jo nærmere vi kom Nea, desto dårligere ble føret. Der inne i søkket ante vi Nedalen, og langt i sør var også Kjøliskarven dukket opp. På høyeste kulen, før vi skulde ta fatt på floene mot Stugusjøen måtte vi melde pass for solklabb. Vi skrapte og smurte, smurte og skrapte, men like lite hjalp det.

Etter å ha tømt den siste teen vår, stavret vi videre på høge klabber. Her holdt turen vår på å gå i vasken. Vi tapte minst et par timer på den jobben. Redningen kom da vi fikk øye på «kjøreveien» fra Nedalen til Stugusjøen. Det var litt is i veien, og enda likere ble det da vi på Stugusjøen fant gamle skispor som vi holdt fram til'n Ola. Klokka var 12 da vi litt slitne spente av oss skiene nedfor den velkjente trapp som fører inn til de koselige rom på Stugudalen.

På tross av at vi kom umeldt, ble det disket opp med det beste huset formådde — og det vil ikke si så lite. De to timer vi ofret på vårt velvære der i gården, kom godt med på den 15 kilometer lange stigning vi nå hadde foran oss opp til Kjøli gruver. Tørrsmurningen var nå prima, og skiene våre satt godt opp gjennom bjørkeliene. Like før Busjøen krysset vi et svært tråkk etter Riastfinnens reinsflokk.

På en tange i Busjøen holdt vi en kort terast. Her så vi spor etter en enslig skiløper som med bikkje og kjelke var kommet ned sløgda fra Riasten. På samme odde vi satt, hadde han svinget opp og rastet, spor etter bål fortalte det.

Det var nesten en fot nysnø i fjellet opp mot Kjøli, men temperaturen holdt seg og det ble kaldere og kaldere. Tross alt var vi mer enn glad da vi endelig var på toppen ved 17-tiden og kunne se sporet vårt langt — langt nordover. Sjelden eller aldri hadde

Fot. Per Vinje
På barrabben ved Esna
Gruve

kaffen smakt oss bedre enn den gjorde denne ettermiddag hos Gjevik på «Gruva». De siste 15 kilometer ned til Reitan var fort ekspedert. Gruvekarere som hadde vært til bygds i helga, hadde etterlatt oss fine løyper, og det var bare å kjøre «trikk» utfor. Nede i skogen ovenfor Reitan ble farten nesten farlig. Kl. 19.30 var vi framme ved målet, begeistret og tilfreds i sinnet over å ha gjennomført vår lengste dagstur. Distansen var om lag 90 kilometer på godt og vel 12 timer plus rastene.

Erfaringen vi høstet, viste at på lett føre og under gunstige værforhold er en slik tur ingen vanskelighet, når man er passende gjennomtrennet på forhånd. Men man må passe farten og ikke sette den opp over en viss maksimumsfart, selv om man føler seg aldri så godt opplagt til å spurte av gårde. Med «fjell-lunken» når man likevel utrolig langt på dagen. Vi kunne således gjerne ha fortsatt enda lenger samme kveld. Bena var fine, det var bare armene og skulderpartiet som hadde en føling med stølheten etter all piggingen.

Det gikk verst ut over vår flytende proviant, av tørrmaten var det rikelig igjen ved dagens slutt. De alminnelige snøbriller en bruker ved påsketider, viste seg så sent på året å være for svake. Øynene ble såre og litt betente etterpå, og den av oss som ikke ville bruke brillene sine i det hele tatt, våknet snøblind den neste morgen. Ja, det var den turen!

Per Vinje

Fra Tydal og Syltraktene

Av Jon Næsvold

Tydal turistattraksjon i de senere tider er syltraktene med Storsylen som det store sentrum. Den er — geografisk sett — Tydal kommunens rettmessige eiendom.

Som så mange litt steilere utseende fjell, ble Storsylen i tidligere tider, da tindebestigningen ennå var i sin barndom, kategorisk erklært som ubestigelig. Det illustrerer oppfatningen hva en gammel tydalslapp (same) Ole Kant sa: «Storsylens topp kan ingen nå, selv en katt kommer ikke dit opp.» Således gikk tiden til sommeren 1885, da to norske studenter fikk i sinne å forsøke seg, og resultatet ble at Storsylens topp ble «erobret». Nå først — etter at dette var gjort — ble det litt om senn fart i bestigningen av Storsylen.

Første gang toppen ble betrådt av en damefot, var sommeren 1888, og æren til kommer frk. Karen Dahl, senere fru Larsen, datter av stadsingeniør Dahl. Ung, kraftig og modig som Karen Dahl da var, fikk hun lyst på en dyst med Storsylen. Hennes bror Kristen Dahl var også med på turen. De hadde som leder den av eldre turister så velkjente og avholdte fører i syltraktene, Lars Stuedal. Det gikk atskillig tid før folk i Tydal fikk lyst på å ta en dyst med Sylen. Den første ekspedisjon av tydøler fant sted på høstparten 1896. Jeg var selv med og vil her minnes turen. Det var Peder Østby — i daglig tale kalt «Klokkar-Per» som i Tydal avholds lag fremkastet tanken om at man etter den travle slåttonn — hvis værgudene var nådige — skulle forsøke seg på Sylen. Og i midten av september ble tanken realisert.

Under Klokkar-Pers dyktige ledelse drog ca. 20 stykker lørdag 12. september fra bygda med Nedal som mål for den dag. Det var strålende vær, og bjørkeliene oppover den vidunderlig vakre Åsdalen hadde allerede begynt å klæ seg i sin gule høstdrakt. Da vi passerte